

Retorn al segle XIX?

L'augment del preu dels articles de primera necessitat origina crisis de subsistència a molts països pobres, i als Països Catalans, com a tot Europa, comença d'amenaçar les economies domèstiques més febles.

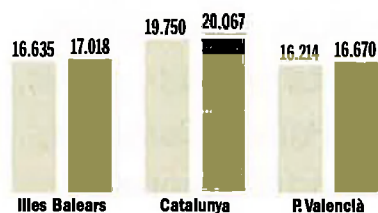
Dissortadament, als nostres països cada vegada hi ha més gent que s'empobreix relativament i absolutament. Són persones, per tant, que es ressentiran més de l'augment de preu d'aquests productes. Com pertot, als Països Catalans també es deixa notar la gran diferència entre els pobres, que ho són com més va més i en més quantitat, i els rics, la minoria més rica cada volta. Una situació injusta que recorda, per molt relativament que sigui, la societat del segle XIX.

Radiografia del país

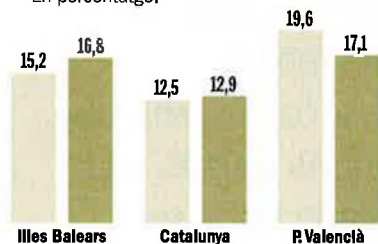
■ SALARI MITJA BRUT ANUAL

Per treballador.

■ POBRESA

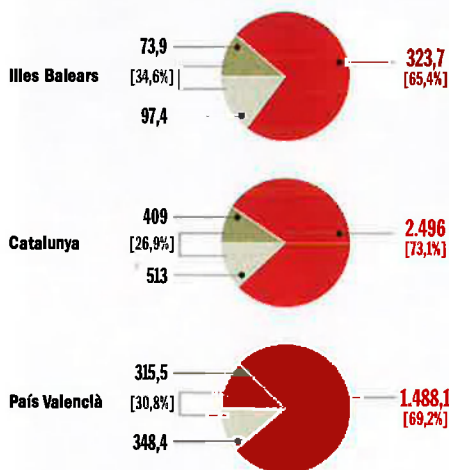
En percentatge.

■ TREBALLADORS I QUALIFICACIÓ NUL·LA O BAIXA

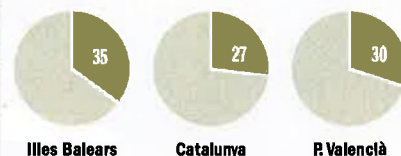
Any 2006. Milers de persones.

■ Professionals de qualificació baixa o nul·la ocupats en serveis de restauració, comerç, personal i protecció
 ■ Professionals de qualificació baixa o nul·la ocupats en unes altres feines
 ■ Treballadors qualificats

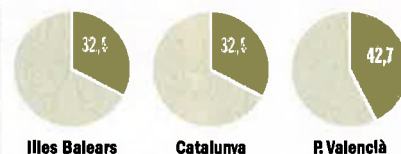
■ ABANDONAMENT ESCOLAR

Any 2006. Percentatge de persones que no han completat l'Educació Secundària de 2a etapa i que no segueixen cap mena de formació.

■ VACANCES

Any 2006. Percentatge de famílies que no poden permetre's d'anar de vacances almenys una volta l'any.

Font: EL TEMPS, IIVEE a partir de dades de l'INE, INE | ICRE.

La crisi de la fam que fuetaja molts països del Tercer Món no és res aïllat. També amenaça la pròspera Europa, i els Països Catalans. Si algú es pensa que vivim estalvis de la convulsió que sacseja i s'aferma a molts indrets del món, va ben equivocat. Aquí no hi haurà la rebel·lió dels famèlics que comença a estendre's per molts països pobres ni patirem crisis de fam semblants. Tanmateix, les classes més desafavorides de la nostra societat rebran un sotrac molt fort a l'economia domèstica, ja depauperada. Perquè l'encariment dels aliments bàsics els afectaran. I el problema, molt greu, és que el nombre de persones que hi ha en risc potencial va creixent, de resultes d'un sistema econòmic que ha anat creant una societat com més va més fracturada. A grans trets, una tercera part de la població no travessa problemes econòmics i té alguna capacitat d'estalvi. Un altre terç no pot estalviar, però arriba a final de mes. I l'últim terç és el que té més problemes potencials, perquè està endeutat i no se'n surt. Aquest darrer graó socio-econòmic és el més feble i el més amenaçat.

Pobres més pobres. Així com arreu del món l'augment del preu dels aliments bàsics origina serioses crisis de fam, als Països Catalans el percentatge de persones sota el llindar de pobresa relativa —aquells que guanyen menys del 60% de la mitjana— va augmentant i, en conseqüència, patiran més dificultats amb l'encariment dels productes bàsics. Ho advertia el dia 18 de maig —en una entrevista al *Diario de Mallorca*— el doctor en economia Amedeo Spadaro, secretari de la Societat per a l'Estudi de les Desigualtats Econòmiques: “La gent ho ha de veure clar. L'augment dels preus dels productes de primera necessitat també arribarà a Europa, hi augmentaran els preus de tots els aliments i la capacitat de compra de les famílies pobres disminuirà.” Són el segment social més feble i més amenaçat. I augmenta. Perquè hem creat una societat que exclou milers de persones del somni del progrés econòmic individual i familiar.

Si s'observa (requadre 1) el guany per persona i any als Països Catalans, es veu que a les Illes Balears la mitjana de salari mensual és de 1.418 euros bruts; a Catalunya, de 1.672; i al Pa-

ís Valencià, de 1.389. Són ingressos bruts. Per tant, caldria descomptar-ne els impostos per saber exactament el líquid. Tot i que hi hauria moltes variacions segons cada cas concret, és fàcil d'imaginar que el resultat retrataria moltes economies no gaire ufanoses. I això és la mitjana. Per sota d'aquests ingressos hi ha la realitat dels pobres, els qui no cobren ni el 60% d'aquestes quantitats, que pugen d'any en any (vegeu requadre núm. 4), tant a Catalunya com, sobretot, a les illes Balears, mentre que disminueixen al País Valencià, tot i que s'hi mantenen en uns índexs alts. Es cert que hi ha unes altres comunitats de l'estat espanyol, com ara Extremadura i Andalusia, amb percentatges de pobresa relativa molt més alts (d'un 30%), però necessàriament s'ha de matisar la dada: el cost de la vida en aquestes dues regions espanyoles és molt menor que als Països Catalans, dins dels quals les Illes tenen, a més, l'afegit del cost d'insularitat: entre el 10% i el 15% d'encariment de tots els productes a causa de la importació.

Sovint els nostres països són posats d'exemple com a zones on es crea molta feina. Cert. No obstant això, és feina

JORDI PLAY

El nombre de persones considerades pobres augmenta d'any en any als Països Catalans.

que, en uns percentatges considerables, és de qualificació baixa o nul·la (vegeu requadre 2). Gairebé el 35% dels ocupats a les Illes s'enquadren en aquesta categoria; a Catalunya, el 26,9%; i al País Valencià, el 30,8%. En la situació actual de crisi econòmica —o, com agrada de dir als polítics, d'alentiment del creixement—, quan l'ocupació a la construcció va baixant perillosament, quan baixa també el consum als comerços, etc, són els treballadors que més risc potencial tenen de perdre la feina. I com que la seva qualificació és molt baixa o nul·la, si quedassin sense feina tindrien un futur professional molt negre.

Justament la qualificació professional dels ciutadans d'un país mostra un índex fiable de com inverteix en el seu futur el propi país. Doncs malament rai, en vista del dramàtic fenomen d'abandonament escolar, del qual resulten uns esfereïdors percentatges (vegeu requadre núm. 3) de persones que no han cobert ni tan sols l'educació secundària i que són fora del sistema educatiu: 35% a les illes Balears, 27% a Catalunya i 30% al País Valencià.

Retorn al XIX? La societat del segle XIX es caracteritzava a tot Europa i als Països Catalans per l'existència de diferències econòmiques enormes entre classes. Una minoria molt rica, una altra minoria formada per aquells que podien viure amb una relativa comoditat i la majoria que era composta pels pobres condemnats a feines sense qualificació, mal pagats i, a més, sense poder donar prou educació als seus fills (que els hauria significat una esperança de futur millor). És obvi que la societat actual és a anys llum, afortunadament, de la vuitcentista. Tanmateix, hem començat a crear fractures socials de caire econòmic i de formació que ens perfilen com una societat que té certs trets semblants a la del XIX.

Aquesta legió creixent de gent que

Els percentatges d'alumnes que no acaben l'educació secundària són esfereïdors

viu sota el llinard de la pobresa, aquesta classe mitjana que cobra sous clarament insuficients per a viure sense anar escanyats, aquesta enorme quantitat de ciutadans sense qualificació, el terrífics percentatges de joves que abandonen l'escola... mostren uns perfils preocupants: els que esbossen una societat que pareix anar cap a un futur com més va més marcat per les grans diferències entre els qui més tenen, la minoria, i els qui tenen i poden tenir menys. Aquests darrers, si bé encara no són la majoria, són un nombre que creix molt, massa. No és un retorn exacte a les condicions del XIX, però sí que ens trobam davant un fenomen que a grans trets recorda massa aquella injusta societat que si una paraula la definia era justament aquesta: *injusta*. Doncs bé, segons el CIS (Centre d'Investigacions Sociològiques) el 80% dels ciutadans de l'estat espanyol defineix la societat actual, quant a distribució de riquesa, com a *injusta*. El percentatge no deu ser gaire diferent als Països Catalans. No som al segle XIX sinó al XXI, però hi ha semblances que esgarripen.

Miquel Payeras